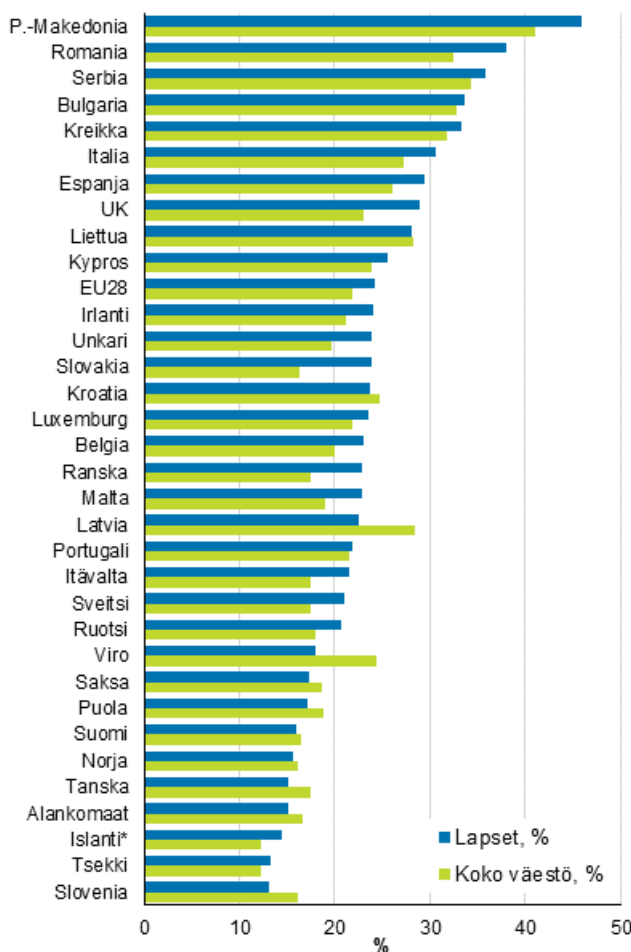

Elinolotilasto 2019

Lähes joka neljäs lapsi on köyhyys- tai syrjäytymisriskissä EU:ssa

24,2 prosenttia lapsista eli lähes 23 miljoonaa lasta oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä EU-maissa vuonna 2017. Suomessa riskissä oli tuolloin 16 prosenttia eli noin 172 000 alle 18-vuotiaista lapsista. Lasten riski on EU-tasolla koko väestön riskiä suurempi, sillä 28 EU-maan kansalaisista 21,8 prosenttia oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Suomessa lasten riski on hieman väestön yleistä riskiä pienempi, sillä koko väestöstä oli riskissä 16,5 prosenttia vuonna 2017. Tiedot ilmenevät EU:n tulo- ja elinolotilastosta, jossa Suomen tiedot perustuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus koko väestöstä ja alle 18-vuotiaista vuonna 2017, %. Maat on järjestetty lasten riskin mukaan.

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

EU-maista Romaniassa, Bulgariassa ja Kreikassa köyhyys- tai syrjäytymisriskissä oli yli 30 prosenttia kotitalousväestöstä vuonna 2017. Näissä maissa, kuten myös Italiassa, lapsiväestöstä yli 30 prosenttia oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Lasten riski on pienin Sloveniassa, Tsekissä, Islannissa ja Alankomaissa. Suomessa riskissä olevia lapsia on 16 prosenttia, mikä on EU:n viidenneksi vähiten.

Pienituloisuus on yleisin köyhyys- tai syrjäytymisriskin syy kaikissa EU-maissa. Mitä yleisempää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä oleminen maassa on, sitä yleisempää on myös kotitalouksien vajaatyöllisyys ja vakava aineellinen puute. Lisäksi korkean köyhyys- tai syrjäytymisriskin maissa on suurempi joukko niitä, joilla riski toteutuu useammalla kuin yhdellä ulottuvuudella yhtä aikaa.

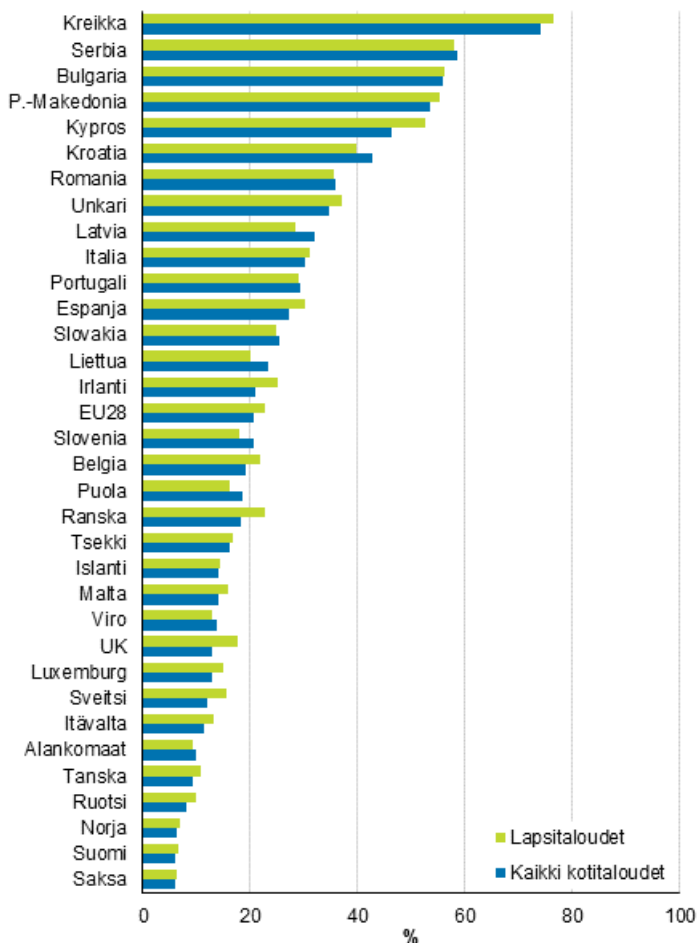
Köyhyys- tai syrjäytymisriski tarkoittaa, että henkilö on suhteellisesti pienituloisen, vajaatyöllisen tai vakavaa aineellista puutetta kokevan kotitalouden jäsen (ks. [käsitteet](#)). Köyhyys- tai syrjäytymisriskiin riittää, että yksi näistä riskeistä toteutuu, mutta ne voivat olla myös yhtäaikaista.

Eurostatin tietokannassa tiedot köyhyys- tai syrjäytymisriskistä on julkaistu tiedonkeruuvuoden mukaan, mutta elinolotilastossa käytössä on tulonsaantivuosi, joka on tiedonkeruuvuotta edeltävä vuosi. Eurostatin julkaisemat tiedot köyhyys- tai syrjäytymisriskistä perustuvat samaan otosaineistoon kuin Tilastokeskuksen elinolotilasto. Köyhyys- tai syrjäytymisriskiä koskevissa tiedoissa on pieni ero pienituloisuuden laskennassa käytetyssä tulokäsitteessä olevan eron vuoksi. Lisää tietoa köyhyys- tai syrjäytymisriskistä eri maissa tämän julkaisun katsauksessa.

Joka viides kotitalous EU:ssa koki toimeentulovaikeuksia vuonna 2018

EU:ssa 20,7 prosenttia kaikista kotitalouksista koki toimeentulossaan vaikeuksia tai suuria vaikeuksia vuonna 2018. Kotitalouksista, joissa on lapsia, 22,6 prosenttia koki toimeentulovaikeuksia. Yleisimpiä toimeentulo-ongelmat sekä kaikissa kotitalouksissa että lapsitalouksissa ovat Kreikassa, missä useampi kuin kolme neljästä kotitaloudesta ilmoitti kokevansa toimeentulo-ongelmia. Suomessa kotitaloudet ilmoittivat toimeentulo-ongelmia toiseksi vähiten EU:ssa: kaikista kotitalouksista 6,1 prosenttia ja lapsitalouksista 6,7 prosenttia kertoi taloudella olevan vaikeuksia tai suuria vaikeuksia saada rahat riittämään.

Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia toimeentulossaan kokeneiden kotitalouksien ja lapsitalouksien osuus vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

Lapsitalouksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kotitalouksia, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, mutta myös sellaisia talouksia, joissa alle 24-vuotiaita täysi-ikäisiä lapsia, jotka ovat opiskelijoita, työttömiä tai muita ei-työllisiä. Tieto kerätään kaikissa maissa kysymällä, miten helposti kotitalous saa rahansa riittämään tavanomaisiin menoihin. Vastausvaihtoehdot ovat suurin vaikeuksin, vaikeuksin, pienin vaikeuksin, melko helposti, helposti ja hyvin helposti.

Sisällys

Köyhyys- tai syrjäytymisriski Euroopassa.....	5
Koetut toimeentulo-ongelmat Euroopassa.....	11
Kotitalouksien asuinolot.....	17

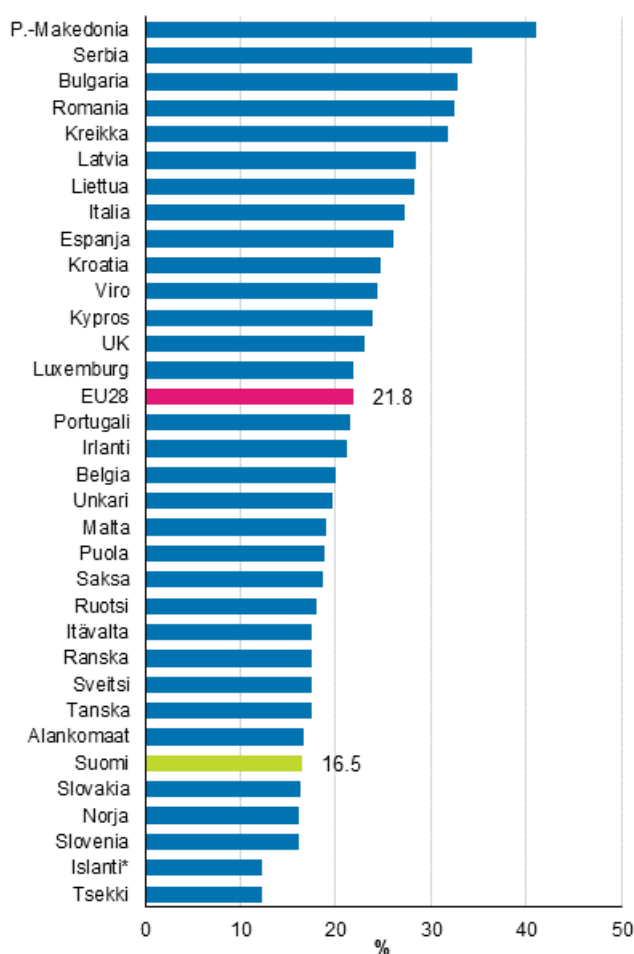
Kuviot

Kuvio 1. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus kotitalousväestöstä vuonna 2017, %.....	5
Kuvio 2. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus kotitalousväestöstä riskin syvyyden mukaan vuonna 2017, %.....	6
Kuvio 3. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien lasten osuus riskin syvyyden mukaan vuonna 2017, %.....	7
Kuvio 4. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien jakautuminen pienituloisiin ja muihin riskissä oleviin vuonna 2017, %.....	8
Kuvio 5. Lasten ja 65 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste vuonna 2017, %. Maat on järjestetty lasten pienituloisuusasteen mukaan.....	9
Kuvio 6. Työssäkäyvien pienituloisuusasteet vuonna 2017, %.....	10
Kuvio 7. Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia toimeentulossa kokeneiden kotitalouksien osuus vuonna 2018, %.....	11
Kuvio 8. Vaikeuksin tai suurin vaikeuksin toimeen tulevat yhden huoltajan taloudet vuonna 2018, %.....	12
Kuvio 9. Vaikeuksin tai suurin vaikeuksin toimeen tulevat alle 65-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet yhden hengen kotitaloudet vuonna 2018, %.....	13
Kuvio 10. Kotitaloudet, joille asumiskustannukset aiheuttavat suurta taloudellista taakkaa vuonna 2018, %.....	14
Kuvio 11. Yhden huoltajan taloudet, joille asumiskustannukset aiheuttavat suurta taloudellista taakkaa vuonna 2018, %.....	15
Kuvio 12. Kotitaloudet, jotka eivät selviytyisi yllättävästä menosta vuonna 2018, %.....	16
Kuvio 13. Kotitaloudet, joilla on puutteellinen asunto ja asuinalueella ongelmia, elinvaiheen mukaan 2018, % kotitalouksista.....	18
Laatuseloste: elinolotilasto.....	19

Köyhyys- tai syrjäytymisriski Euroopassa

110 miljoonaa Euroopan unionin maiden kansalaista eli köyhyys- tai syrjäytymisuhan alla vuonna 2017. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus väestöstä oli vertailumaista suurin Pohjois-Makedoniassa (41,1 %), Serbiassa (34,3 %) (ei EU-maita) ja Bulgariassa (32,8 %). Yli 30 prosentin osuudet yltyvät myös Romaniassa (32,5 %) ja Kreikassa (31,8 %). Pienimmät asteet ovat Tsekissä ja Islannissa, 12,2 prosenttia. Vuonna 2017, jota viimeisimmät kattavat kansainväliset vertailutiedot koskevat, Suomessa köyhyys- tai syrjäytymisriskissä eli noin 894 000 henkilöä, mikä oli 16,5 prosenttia koko väestöstä. Suomen osuus oli EU-maiden neljänneksi pienin ja kaikista vertailussa mukana olevista maista kuudenneksi pienin. (Kuvio 1.) — Tuoreempia kansallisia tietoja köyhyys- tai syrjäytymisriskistä eri väestöryhmissä on julkaistu elinolotilaston aiemmassa julkaisussa ja tietokantataulukoissa.

Kuvio 1. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus kotitalousväestöstä vuonna 2017, %

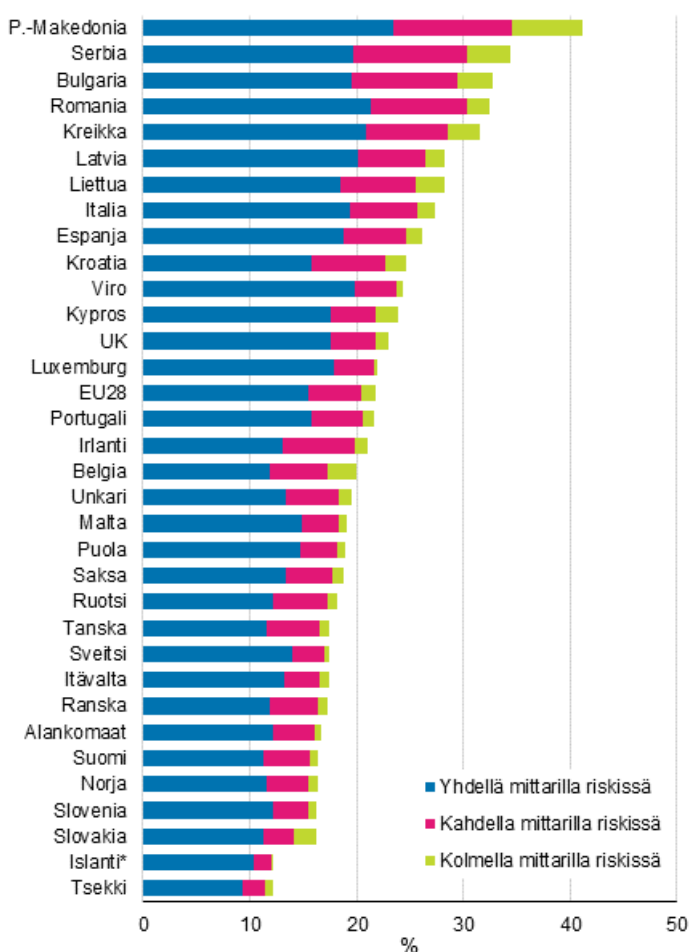
Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä eläväksi määrittyvät henkilöt, jotka kuuluvat pienituloiseen kotitalouteen, kotitalouteen, jonka työpanos on vuoden aikana vähäinen tai joiden kotitalous kärsii vakavaa aineellista puutetta (ks. tilaston [käsitteet ja määritelmät](#)). Vähintään yhdellä kolmesta mittarista huono-osaiseksi määrittyvä henkilö katsotaan köyhyys- tai syrjäytymisriskissä eläväksi. Köyhyys- tai syrjäytymisuhkaa mittaava niin sanottu AROPE-indikaattori (At Risk of Poverty or Social Exclusion) on osa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden seuranta. Strategian tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä vähentää köyhyys- tai syrjäytymisuhan alla elävien määrää 20 miljoonalla vuoteen 2008 verrattuna, jolloin uhan alla eläviä oli yhteensä 116 miljoonaa.

Mitä suurempi köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien osuus väestöstä on, sitä suurempi osa väestöstä on riskissä usealla ulottuvuudella yhtä aikaa. Kaiken kaikkiaan 6,2 prosenttia EU-alueen väestöstä oli riskissä useammalla kuin yhdellä ulottuvuudella yhtä aikaa. Suomessa osuus oli 5,2 prosenttia. Tavallisin riskin yhdistelmä on sekä EU:ssa keskimäärin että Suomessa yhtäaikainen pienituloisuus ja jäsenyys vajaatyöllisessä taloudessa. Koko EU-alueen väestöstä 2,7 prosenttia ja Suomessa 3,4 prosenttia oli samanaikaisesti pienituloisen ja vajaatyöllisen kotitalouden jäsen.

Kaikkein huono-osaisimpien eli kaikilla kolmella mittarilla riskissä olevien osuus väestöstä oli suurin Pohjois-Makedoniassa (6,6 %), Serbiassa (4,1 %), Bulgariassa (3,2 %) ja Kreikassa (3,1 %). (Kuvio 2.) Suomalaisista vain 0,5 prosenttia oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä kaikilla kolmella mittarilla yhtä aikaa vuonna 2017 (0,7 prosenttia vuonna 2017).

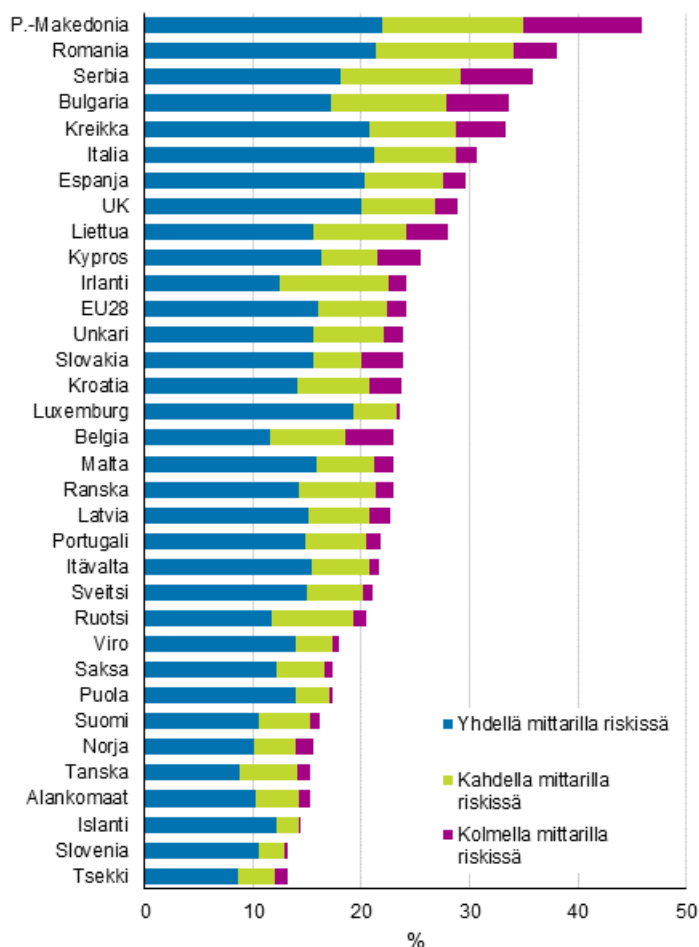
Kuvio 2. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien osuus kotitalousväestöstä riskin syvyyden mukaan vuonna 2017, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Lasten moniulotteinen köyhyys- tai syrjäytymisriski oli koko EU-alueella 8,1 prosenttia eli hieman yleisempää kuin väestössä keskimäärin. Suomessa moniulotteisessa riskissä oli lapsista 5,6 prosenttia. Yhtä aikaa pienituloisen ja vajaatyöllisen talouden jäsenenä oli koko EU-alueella 3,7 prosenttia ja Suomessa 3,9 prosenttia lapsista. Kaikilla kolmella ulottuvuudella riskissä oli EU:ssa 1,7 prosenttia ja Suomessa 0,8 prosenttia lapsista. (Kuvio 3.)

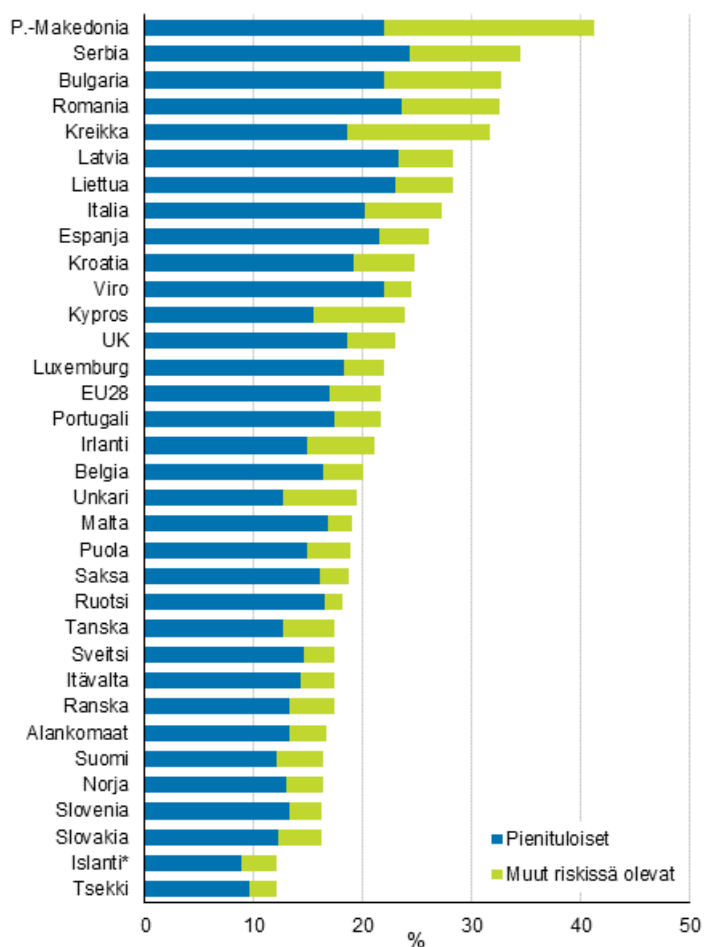
Kuvio 3. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien lasten osuus riskin syvyyden mukaan vuonna 2017, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Suuren köyhyys- tai syrjäytymisriskin maissa iso osa riskissä olevista on riskissä muilla mittareilla kuin suhteellisella pienituloisuudella. Pienemmän riskin maissa puolestaan suurin osa köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävistä on pienituloisia. Esimerkiksi Makedoniassa 46 prosenttia ja Kreikassa 41 prosenttia köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevista kokee aineellista puutetta ja/tai elää vajaatyöllisessä taloudessa, mutta ei ole pienituloisia. (Kuvio 4.) Ruotsissa köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävistä vain vajaat 9 prosenttia ei ollut pienituloisia, Suomessa vajaat 27 prosenttia.

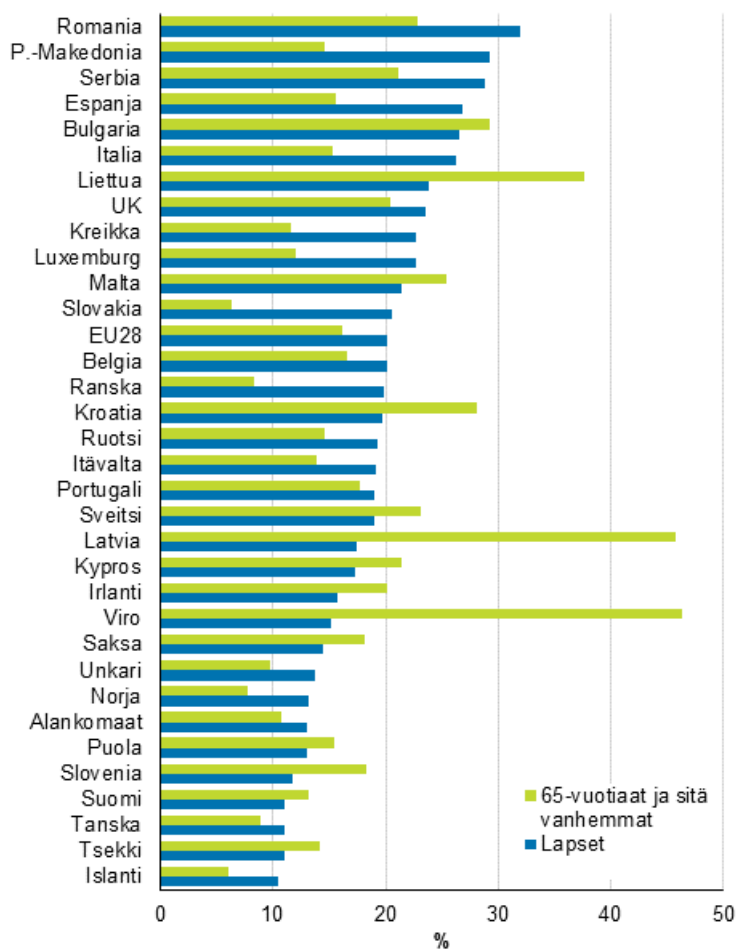
Kuvio 4. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien jakautuminen pienituloisiin ja muihin riskissä oleviin vuonna 2017, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Vuonna 2017 pienituloisia oli EU:n alueella 17,1 prosenttia väestöstä. Suhteellisesti eniten pienituloisia oli EU-maista Romaniassa, Latviassa, Liettuassa ja Bulgariassa, vähiten Tsekissä ja Suomessa. (Kuvio 4.) Lasten pienituloisuusaste on suurin Romaniassa (32 %) ja pienin Islannissa (10,4 %). Suomessa lasten pienituloisuusaste oli 11,1 prosenttia. (Kuvio 5.) Eläkeikään ehtineiden pienituloisuusaste on korkein Virossa (46,3 %), Latviassa (45,7 %) ja Liettuassa (37,7 %). Matalin eläkeläisten pienituloisuusaste on EU-maista Slovakiassa (6,4 %) ja Ranskassa (8,3 %).

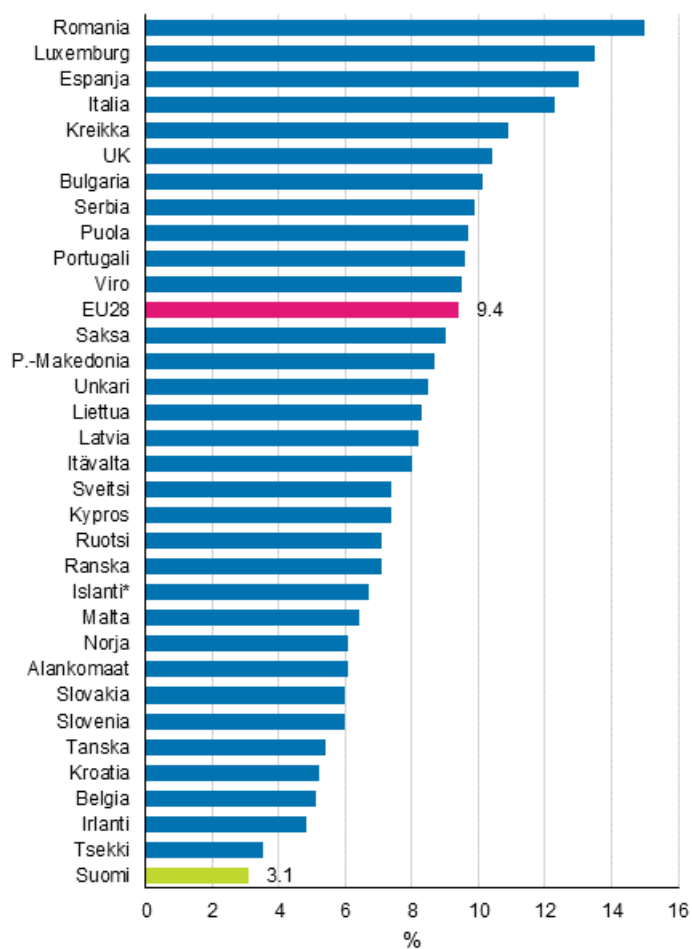
Kuvio 5. Lasten ja 65 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste vuonna 2017, %. Maat on järjestetty lasten pienituloisuusasteen mukaan.

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Työssäkävivistä pienituloisia on koko EU:ssa 9,4 prosenttia. Suomessa työssäkävien pienituloisuus on EU:n vähäisintä, 3,1 prosenttia. Suurin työssäkävien pienituloisuusaste on Romaniassa, 15 prosenttia, sekä Luxemburgissa, 13,5 prosenttia. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Työssäkäyvien pienituloisuusasteet vuonna 2017, %

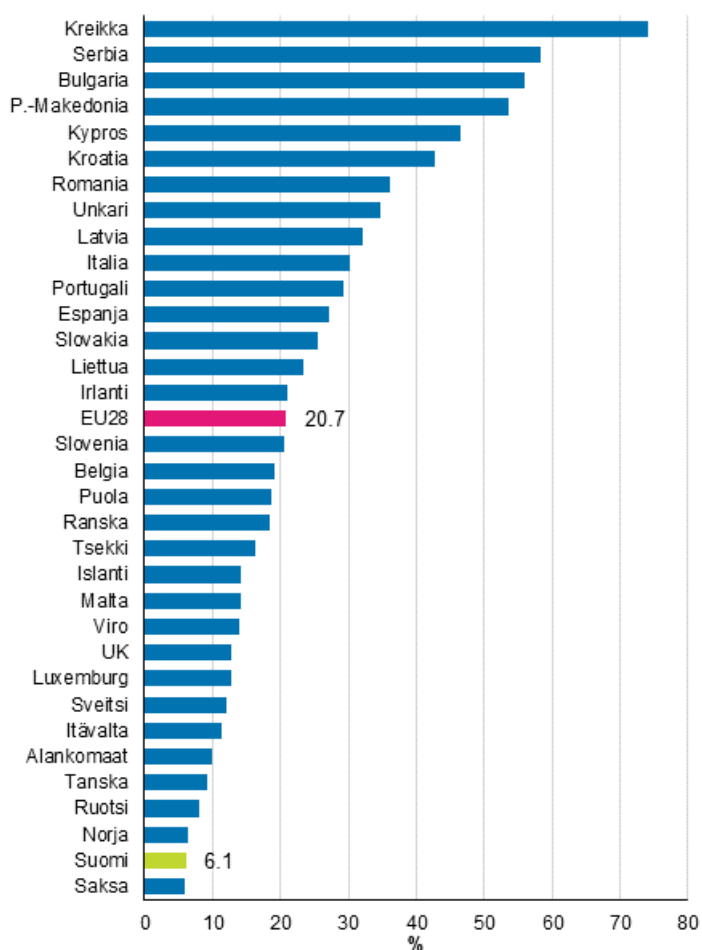

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2015.

Koetut toimeentulo-ongelmat Euroopassa

Kotitalouksien kokemat toimeentulo-ongelmat ovat Suomessa harvinaisempia kuin muualla Euroopassa. Suomessa kuusi prosenttia kotitalouksista ilmoittaa, että sillä on vaikeuksia tai suuria vaikeuksia selviytyä tuloillaan nykyisistä menoista. Osuus on EU:n toiseksi pienin Saksan jälkeen. Toisessa ääripäässä on Kreikka, missä noin 74 prosenttia kotitalouksista kertoo merkittävistä toimeentulo-ongelmista. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia toimeentulossa kokeneiden kotitalouksien osuus vuonna 2018, %

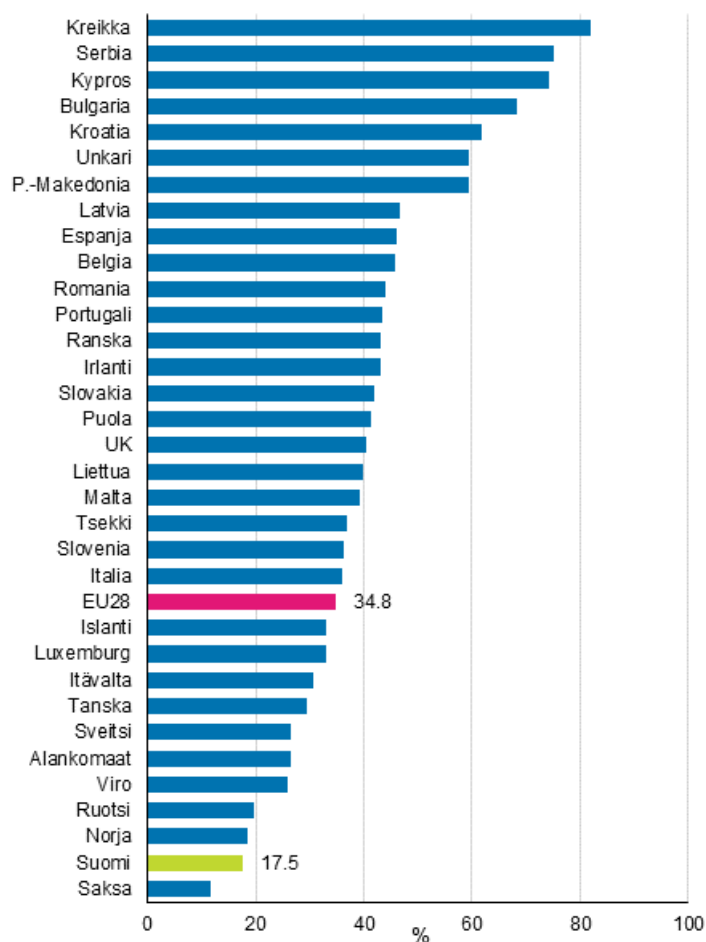

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

Toimeentulo-ongelmissa olevien kotitalouksien osuus vaihtelee kotitaloustyypeittäin. Suhteellisesti eniten toimeentulo-ongelmia lähes kaikissa kotitaloustyypeissä on Kreikassa, missä vähimmillään ongelmat ovat yhden tai kahden aikuisen talouksissa (noin 70 prosentilla talouksista) ja enimmillään suurissa perheissä, joissa on kolme tai useampia lapsia, sekä yhden huoltajan perheissä (noin 82 prosentilla talouksista).

Suomessa toimeentulo-ongelmat ovat yleisimpiä yhden huoltajan talouksien ja yksinasujien keskuudessa; yhden huoltajan talouksista 17,5 prosenttia ja yksinasujista kymmenes ilmoittaa vaikeuksia toimeentulossaan. Silti toimeentulo-ongelmia on Suomessa harvemmin yhdessä huoltajan talouksilla kuin muualla Euroopassa, sillä osuus on 17,5 prosenttia, toiseksi vähiten Saksan jälkeen. (Kuvio 8.)

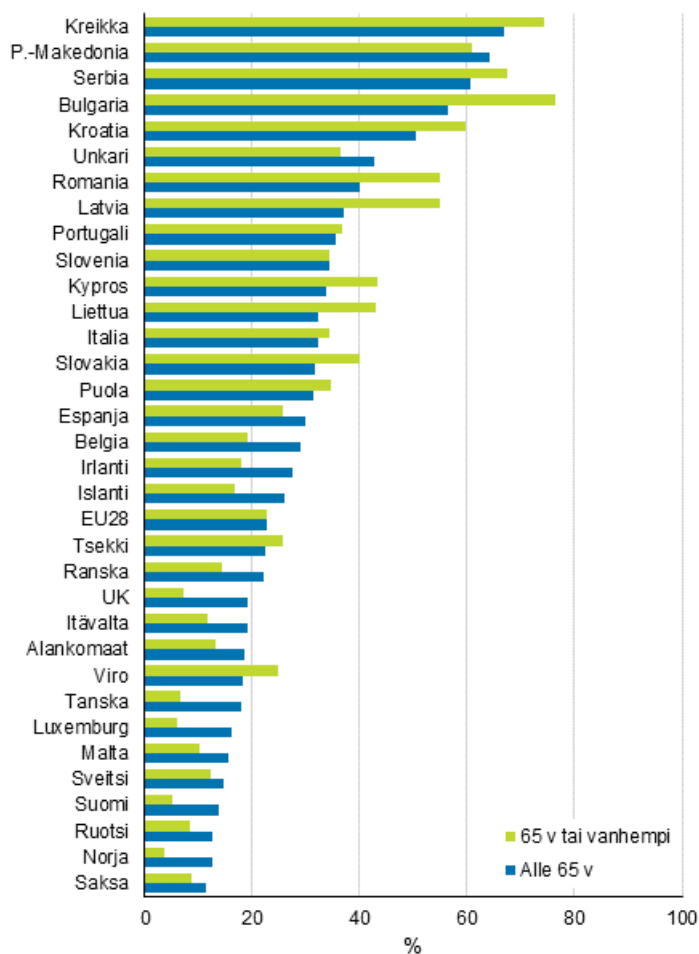
Kuvio 8. Vaikeuksin tai suurin vaikeuksin toimeen tulevat yhden huoltajan taloudet vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

Yksinasuvien itse ilmoittamien toimeentulo-ongelmien osuuksissa on eroja eläkeikäisten ja työikäisten välillä. Koko EU:n tasolla suhteessa yhtä moni työikäisistä ja eläkeikäisistä yksinasuvista ilmoittaa toimeentulo-ongelmia, vajaat 23 prosenttia kummassakin ryhmässä. Karkeasti ottaen läntisen Euroopan maissa ja Pohjoismaissa, joissa yksinasuvat ilmoittavat harvemmin toimeentulo-ongelmia, työikäisten toimeentulo-ongelmat ovat yleisempiä. Näin on esimerkiksi Suomessa, missä 13,7 prosenttia työikäisistä yksinasujista ilmoittaa toimeentulo-ongelmia, mutta eläkeikäisistä vain viisi prosenttia. Maissa, joissa yksinasuvien toimeentulo-ongelmaisten osuus on suuri, työikäisten ja eläkeikäisten välinen ero on pienempi tai toimeentulo-ongelmia kokevien osuus on eläkeikäisissä suurempi. (Kuvio 9.)

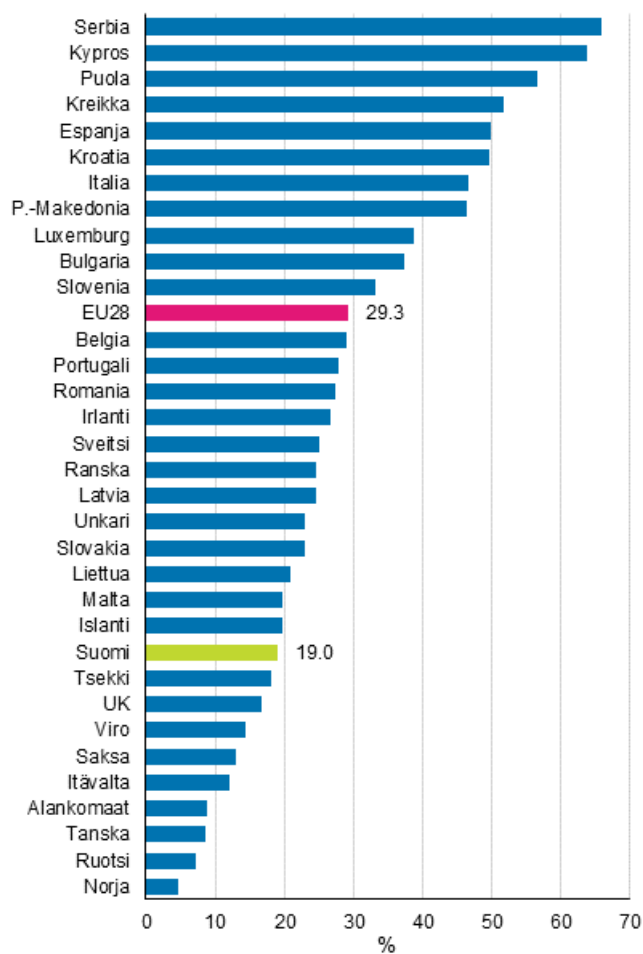
Kuvio 9. Vaikeuksin tai suurin vaikeuksin toimeen tulevat alle 65-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet yhden hengen kotitaloudet vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

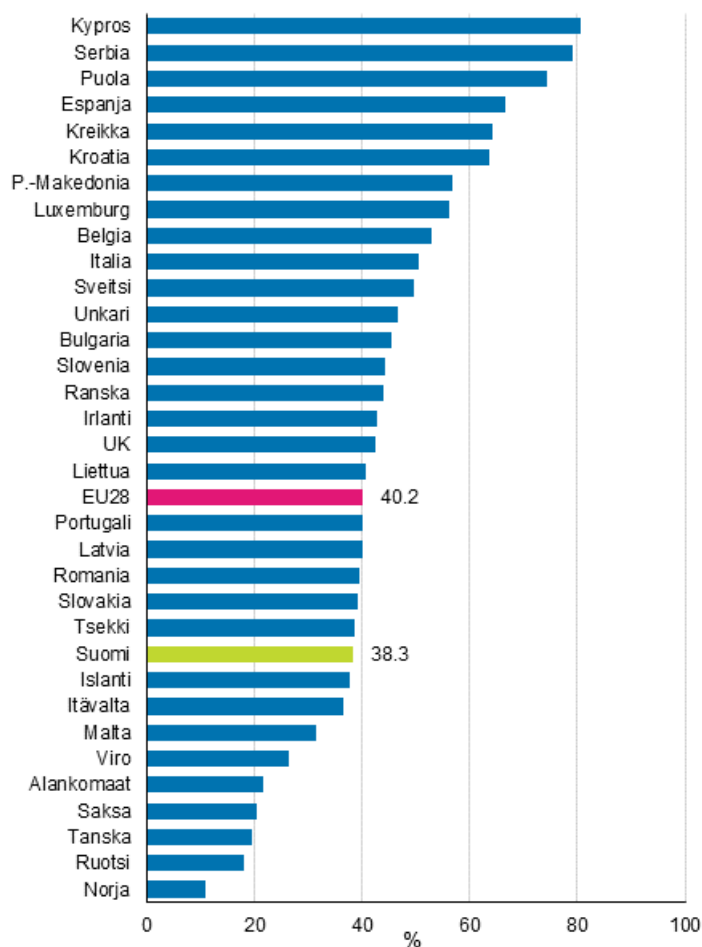
19 prosenttia suomalaistalouksista ja reilut 29 prosenttia kaikista EU-maiden kotitalouksista kertoo, että asumiskustannukset aiheuttavat niille suurta taloudellista taakkaa (kuvio 10). Yleisintä suuri koettu taloudellinen taakka on EU:n ulkopuolisessa Serbiassa (66 % kotitalouksista), Kyproksella (noin 64 % kotitalouksista), Puolassa (vajaat 57 % kotitalouksista) ja Kreikassa (vajaat 52 % kotitalouksista). Harvinaisinta asumiskustannusten suuri koettu rasite on Norjassa (alle 5 %), Ruotsissa (reilut 7 %) ja Tanskassa (8,5 %). Paria maata lukuun ottamatta kaikissa vertailumaissa asumiskustannukset aiheuttavat suurta rasitetta eniten yhden huoltajan talouksille. Kaikista 28 EU-maan yhden huoltajan kotitalouksista 40,2 prosenttia ilmoitti vuonna 2018 asumiskustannusten olevan suuri rasite. Suomessa osuus oli 38,3 prosenttia. (Kuvio 11).

Kuvio 10. Kotitaloudet, joille asumiskustannukset aiheuttavat suurta taloudellista taakkaa vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

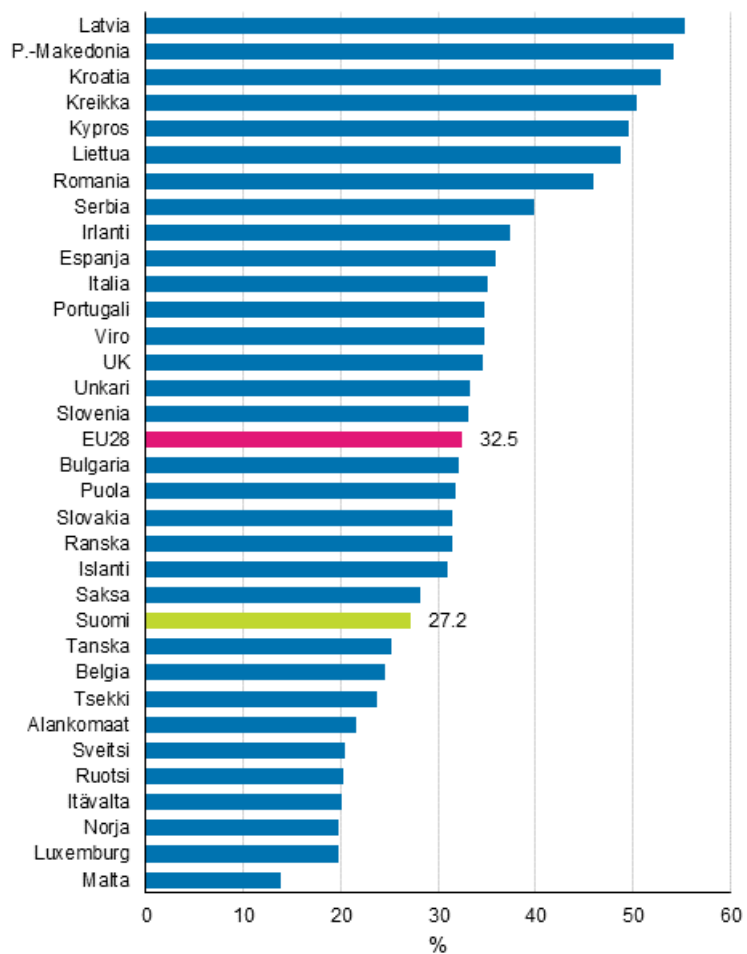
Kuvio 11. Yhden huoltajan taloudet, joille asumiskustannukset aiheuttavat suurta taloudellista taakkaa vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

Joka kolmas kotitalous EU-alueella kertoo, että se ei selviytyisi yllättävästä suurehkosta menosta. Sillä tarkoitetaan menoa, joka on suuruudeltaan kyseisen maan kuukausittaisen yhden henkilön talouden pienituloisuusrajan verran. Suomessa tämä summa on ollut viime vuodet 1 200 euroa. Suomessa kotitalouksista noin 27 prosenttia ilmoittaa, että ei selviytyisi yllättävästä menosta. Muista Pohjoismaista osuudet ovat Islannissa 31 prosenttia, Tanskassa 25 prosenttia, Ruotsissa 20 prosenttia ja Norjassa hieman alle 20 prosenttia. Taloudellista liikkumavaraa on vähiten Latviassa, Pohjois-Makedoniassa, Kroatiassa ja Kreikassa, joissa yli puolet kotitalouksista ei selviytyisi yllättävästä menosta. (Kuvio 12.) Harvimminkin yllättävästä menosta selviytyisivät yhden huoltajan taloudet, joiden osuudet ovat suurimmat valtaosassa maita, keskimäärin 60 prosenttia koko EU-alueella.

Kuvio 12. Kotitaloudet, jotka eivät selviytyisi yllättävästä menosta vuonna 2018, %

Lähde: EU-SILC, Eurostat. Suomen tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen elinolotilaston aineistoon. Islannin tiedot viittaavat vuoteen 2016.

Kotitalouksien asuinolot

Vakava asumisdeprivaatio on Suomessa hyvin harvinaista. Vuosina 2011–2018 noin prosentti kotitalouksista asui ahtaasti ja asunnossa oli jokin seuraavista puutteista: kosteushaitta, sisä-wc:n ja peseytymistilan puuttuminen ja riittämätön päivänvalo.

Kotitalouksia, joilla esiintyi jokin asunnon puute ahdas asunto mukaan lukien, oli 16,6 prosenttia kotitalouksista vuonna 2018. Osuus vaihteli noin 17–19 prosentin välillä vuosina 2011–2018.

Asuintilan riittämättömyys oli yleisin asunnon puute. Ahtaasti asuvia oli kaikista kotitalouksista noin 9 prosenttia vuonna 2018. Kotitalous asuu ahtaasti, kun sillä on käytössään vähemmän asuinhuoneita kuin se rakenteensa perusteella tarvitsisi. [Määritelmää](#) noudatetaan EU:n tilastoviraston [Eurostatin vertailevassa tilastoinnissa](#), jossa tilastoyksikkönä on kotitalouden sijaan henkilö. Eurostatin tietojen mukaan Suomessa asui ahtaasti 7,3 prosenttia henkilöistä, suhteellisesti vähemmän kuin EU:n maissa keskimäärin (EU-28: 15,5 %) vuonna 2018.

Toisaalta väljästi asuvien kotitalouksien osuus oli suuri. Kotitalouksia, joilla oli rakenteensa perusteella määrittyvään tarpeeseen verrattuna käytössään enemmän kuin 1 huone, oli 42,9 prosenttia, ja enemmän kuin 2 huonetta, oli 23,7 prosenttia kotitalouksista vuonna 2018.

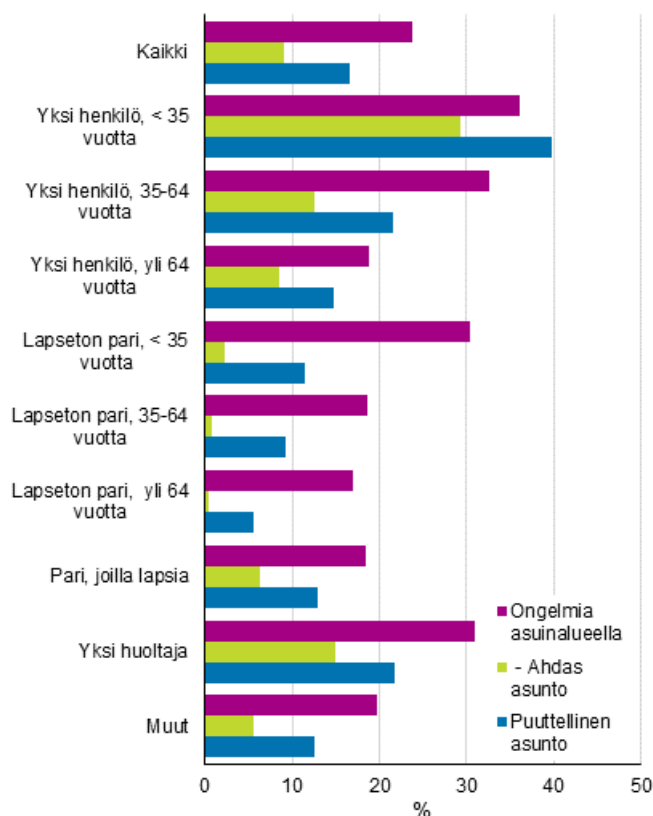
Muut asunnon puutteet olivat harvinaisia. Niitä esiintyi 1-4 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018.

Asunnon puutteiden ohella asuinoloja kuvataan asuinalueen ongelmilla. Niitä esiintyi kaikkiaan 23,8 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018. 2010-luvun alkupuolella asuinalueen ongelmia ilmoitti hieman useampi, noin neljännes kotitalouksista. Yleisin ongelmista oli ulkoa tai naapurustosta kuuluva melu, jota esiintyi 14,6 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018. Muita ongelmia olivat ilmansaasteet ja asuinalueen ilkivalta tai rikollisuus. Ilmansaasteita esiintyi 9,5 prosentilla ja ilkivaltaa tai rikollisuutta 7,3 prosentilla kotitalouksista.

Tiedot asunnon puutteista ja asuinalueen ongelmista perustuvat kotitalouksilta haastattelemalla kerättyihin tietoihin.

Kotitalouksien välillä oli eroja ahtaasti asumisessa muun muassa kotitalouden elinvaiheen mukaan (kuvio 13). Ahtaasti asuminen oli keskimääräistä yleisempää yhden henkilön kotitalouksista etenkin alle 35-vuotiailla, samoin 35–64-vuotiailla, ja yhden huoltajan lapsiperheissä. Sitä vastoin väljästi asuvia, joilla oli käytössään vähintään kaksi huonetta enemmän kuin on kotitalousrakenteen perusteella tarpeen, oli suhteellisesti eniten vähintään 35–64-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden parien kotitalouksissa. Niistä noin puolet asui näin väljästi vuonna 2018. Kahden huoltajan lapsiperheistä 6,4 prosenttia asui ahtaasti ja 25,7 prosenttia väljästi vuonna 2018.

Kuvio 13. Kotitaloudet, joilla on puutteellinen asunto ja asuinalueella ongelmia, elinvaiheen mukaan 2018, % kotitalouksista.

Asuinalueen ongelmat olivat kotitalouden elinvaiheen mukaan yleisiä samoilla ryhmillä kuin ahtaasti asuminen.

Asunnon hallintaperusteiden mukaan asunnon puutteita ja samoin asuinalueen ongelmia esiintyi noin kolmanneksella kotitalouksista, joilla asunnon hallintasuhteena oli vuokra-asunto. Omistusasunnoissa asuvista kotitalouksista selvästi harvemmalla, noin 8,4 prosentilla oli jokin asunnon puute, ja 18,4 prosentilla asuinalueen ongelma vuonna 2018.

Asunnon puutteet ja niistä etenkin ahtaasti asuminen olivat yleisimpiä kaupunkimaisissa kunnissa, joissa vuokra-asuntoja on suhteellisesti eniten. Kaupunkimaisissa kunnissa jokin asunnon puute oli 17,6 prosentilla ja ahdas asunto 10,0 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018. Taajaan asutuissa kunnissa asunnon puutteita oli 12,9 prosentilla ja maaseutumaisissa kunnissa 15,0 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018. Molempien kuntaryhmien alueilla ahtaasti asuvia oli 6,4 prosenttia kotitalouksista. Asuinalueen ongelmat olivat asunnon hallintasuhteesta riippumatta sitä yleisempiä, mitä kaupunkimaisempi kunta oli. Kun kaupunkimaisissa kunnissa asuinalueen ongelmia oli 27,4 prosentilla, oli niitä maaseutumaisissa kunnissa 12,1 prosentilla kotitalouksista vuonna 2018.

Laatuseloste: elinolotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Elinolotilasto on vuosittain laadittava otospohjainen tilasto. Se kuvaa kotitalouksien ja niihin kuuluvien henkilöiden elinoloja eri näkökulmista, kuten köyhyys- tai syrjäytymisriskiä, koettua hyvinvointia ja toimeentuloa, terveyttä ja asumista väestöryhmittäin Suomessa. Tietoja kerätään vuosittain tulo- ja elinolotutkimuksella, jonka pohjalta tuotetaan myös tulonjakotilaston otospohjaiset tiedot ja Suomen tiedot Eurostatin EU-SILC-tutkimukseen sekä määrävuosina tiedot kotitalouksien varallisuus -tilastoon. Osa tilastossa julkaistavista tiedoista kerätään vuosittain, osa vain määrävuosina.

Elinolotilaston tietosisältö perustuu EU:n tulo- ja elinolotilastoon (Statistics on Income and Living Conditions, EU-SILC; EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Luokituksissa käytettävät tulotiedot pohjautuvat tulonjakotilaston otosaineiston tarpeisiin muodostettuihin tietoihin. Nämä tulotiedot noudattavat kansainvälisiä tulonjakotilaston suosituksia¹⁾.

Tilastokeskus julkaisee elinolotilaston tiedot internet-sivuilla ja tietokannassa. Tietoja tilastoidaan muun muassa henkilön iän, henkilön kotitalouden tulotason, sosioekonomisen aseman ja elinvaiheen mukaan. Euroopan komission alainen tilastovirasto Eurostat julkaisee samoja tietoja hieman erilaisilla luokituksilla.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain tulo- ja elinolotutkimuksella kerättävään otosaineistoon. Tulo- ja elinolotutkimuksen otos koostuu 16 vuotta täyttäneestä väestöstä ja poimitaan Tilastokeskuksen Suomen väestöä kuvaavasta tietokannasta. Tutkimus kuvaa otokseen valitun henkilön sekä hänen kanssaan samaan kotitalouteen kuuluvien henkilöiden elämäntilannetta. Julkaisuissa tilastointiyksikkönä ovat sekä henkilöt että kotitaloudet. Aineiston perustiedot kerätään haastattelemalla ja yhdistämällä haastatteluaineistoon erilaisia rekisteritietoja.

Haastattelut

Haastattelutiedonkeruun sisältö koostuu keskeisistä elinolojen osa-alueita kuvaavista kysymysmoduuleista, sekä muun muassa asumista, velkoja ja taloudellista toimeentuloa kuvaavista tiedoista. Tietoja kerätään sekä koko kotitaloudesta että sen yksittäisistä jäsenistä. Lähes kaikki henkilöitä koskevat elinolotiedot kysytään haastattelemalla yhtä kotitalouden 16 vuotta täyttänyttä jäsentä. Henkilö voi olla otoshenkilö tai tämän sijaisvastaaja kotitaloudessa. Erityisesti työllisyyttä ja muuta vuoden aikaista toimintaa kuvaavia tietoja kuitenkin kerätään koskien myös muita kotitalouden 16 vuotta täyttäneitä jäseniä, jotta heille voidaan muodostaa tarpeellisia taustatietoja, kuten sosioekonominen asema.

Keskeisiä haastattelutietojen pohjalta muodostettavia taustatietoja ovat

- kotitalouden rakenne: onko kotitalous yhden hengen, pariskunnan, lapsiperheen vai yksinhuoltajan kotitalous
- sosioekonominen asema: mitä henkilö on tehnyt pääasiassa vuoden aikana, esim. ollut palkansaajana, yrittäjänä, eläkeläisenä, työttömänä tai opiskelijana

Keskeisiä haastattelussa kerättäviä tulostietoja ovat

- otoshenkilön kokemus omasta terveydentilastaan ja hyvinvoinnistaan
- otoshenkilön ja koko kotitalouden kokema aineellinen puute
- työikäisten jäsenten koko vuoden aikaista työpanosta kuvaavat tiedot vajaatyöllisyyden laskemista varten (vajaatyöllisyydestä ks. [tilaston käsitteet](#))
- kotitalouden ongelmat rahojen riittämisessä, maksuvaikeudet ja velkaantuminen
- kotitalouden asuinolot, asumismenot ja -kustannukset sekä asunnon laatua kuvaavat tiedot
- lasten aineellinen elintaso ja lasten terveys
- erilaisten palveluiden saatavuus

1) OECD (2013) OECD Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. OECD Publishing; UNECE (2011) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics, Second Edition 2011.

Haastattelussa kerättyjen tietojen viiteaika on työllisyyden ja asumiskustannusten osalta haastatteluajankohtaa edeltävä vuosi (tulotietojen viitevuosi), mutta esimerkiksi terveyttä ja aineellista puutetta koskevat tiedot viittaavat haastatteluajankohdan vuoteen.

Tiedot kerää Tilastokeskuksen Tiedonhankinta-yksikkö. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina ja pieneltä osin käyntihaastatteluina vastaajan terveydentilan tai kielitaidon niin vaatiessa. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea, ruotsia tai englantia (tilastovuodesta 2014 lähtien). Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 30 minuuttia vuoden 2019 tutkimuksessa. Haastattelun keston vaikuttaa ennen kaikkea kotitalouden jäsenten määrä ja heidän toimintansa tilastovuoden aikana.

Rekisterit

Elinolotilaston aineistoon yhdistetään runsaasti rekisteritietoja. Osa tiedoista kuvaa henkilöiden demografisia taustatekijöitä, kuten ikää, sukupuolta, perhesuhteita, koulutusta ja aluetta. Rekisteriaineistojen viiteaika on pääsääntöisesti haastatteluajankohtaa edeltävä vuosi. Tulonjakotilastoon kerättyjä tulotietoja käytetään myös elinolotilaston luokituksissa (tuloryhmä).

Keskeisiä rekisterilähteitä ovat:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallinnon verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri, asumistukirekisteri sekä toimeentulotukirekisteri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Luonnonvarakeskuksen (Luke) maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa tulotietojen viitevuoden lopussa (31.12.2018) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat
- laitospöytä (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat)
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Elinolotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista (taulukko 2). Vuoteen 2009 saakka otos sisälsi kaksi paneelia, eli otoksessa 1.–2. tutkimuskertaa mukana olevat kotitaloudet. Siirryttäessä vuonna 2010 kahdesta neljään tutkimuskertaan pienennettiin lähtöotosta siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu 5 000 kotitaloutta aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tutkimuksen otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä

Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta²⁾ (tilastovuonna 2016 master-otoksen koko oli poikkeuksellisesti 100 000). Asuntokunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön (otoshenkilö) kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asuntokuntakotitaloutta. Kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä. Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asuntokuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista tilastovuotta edeltävältä vuodelta³⁾. Tulolajien ja tulotason perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Vuonna 2015 ositteiden määrä vähennettiin kahteentoista yhdistämällä verotietueettomat pienituloisten muut 1 ryhmään. Muutos ei vaikuttanut tietojen vertailukelpoisuuteen. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2008 alkaen kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien, esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia.

Neljän paneelin kiertävään otokseen siirtymisen myötä vuonna 2010 on 2.–4. tutkimuskerralle poimittu 16-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset vuosittain⁴⁾. Tutkimuskerrasta riippuen lisäotokseen poimitut kohdehenkilöt osallistuvat tutkimukseen 1–3 tutkimuskertaa. Lisäotoksilla varmistetaan tilaston edustavuus kotitalousväestön ikäjakauman suhteen.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimet, joilla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Tutkimusaineistossa on kolmenlaisia painoja, joita käytetään riippuen tiedonkeruuyksiköstä eli siitä, ketä tai keitä kotitalouden jäseniä koskien tietoja on kerätty, ja siitä, onko tietojen keräämisessä voinut käyttää sijaisvastaajaa vai ei. Tiedonkeruuyksiköitä ovat kaikki kotitalouden jäsenet ja kotitalouden 16 vuotta täyttänyt otoshenkilö. Osa otoshenkilöä koskevista tiedoista on voitu kerätä sijaisvastaajalta eli otoshenkilön puolesta vastaavalta muulta henkilöltä. Osaa tiedoista eri ole voitu kerätä sijaisvastaajalta (esimerkiksi itse koettua hyvinvointia ja terveyttä koskevat tiedot), joten painokertoimien muodostamisessa on huomioitu näihin tietoihin liittyvä eräkat.

Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden sisällymistodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyt otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatokorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytyn vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatokorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2019 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- jäsenten koulutustaso
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot, tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot)
- rekisteriperusteinen pienituloisuus

Tämän painokertoimen avulla tuotetaan tiedot, jotka koskevat koko kotitaloutta tai kaikkia kotitalouden jäseniä. Niitä vain otoshenkilöä koskevia tietoja, joiden keräämisessä on voitu käyttää sijaisvastaajaa,

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinoloilaston (EU-SILC) edellyttämiä toteuttamiskäytäntöjä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

4) Vuonna 2010 poimittiin lisäksi poikkeuksellisesti 17-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset tutkimuksen 3.–4. tutkimuskerralle ja 18-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotos 4. tutkimuskerralle.

tuotetaan tästä painokertoimesta johdettujen painojen avulla. Painot on skaalattu yksinkertaisesti kotitalouden 16 vuotta täyttäneiden jäsenten määrällä.

Lisäksi vain otoshenkilöä koskevien tietojen (terveys, koettu hyvinvointi) julkaisemisessa käytetään erillisiä henkilöpainoja, joiden avulla tiedot yleistetään koko 16 vuotta täyttäneeseen kotitalousväestöön. Näiden tietojen keräämisessä ei ole voitu käyttää sijaisvastaajaa, minkä vuoksi tietojen julkaisemiseksi on muodostettu erillispainot, jotka ottavat yksikkökadon lisäksi huomioon henkilökohtaisiin kysymyksiin liittyvän eräkadon. Näiden painokertoimien pohjana olevat asetelmapainot on katokorjattu ottaen huomioon eräkadon ja skaalattu koko 16 vuotta täyttäneeseen väestöön. Katokorjatut asetelmapainot on sen jälkeen kalibroitu käyttäen erilaisia keskeisiä reunajakaumia. Otoshenkilökohtaisten painokertoimien kalibroinnissa käytettiin vuodelle 2019 seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- kotitalouden koko
- ikä- ja sukupuoliryhmät
- koulutustaso
- sosioekonominen asema
- rekisteriperusteinen pienituloisuus

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Taulukossa 1 on esitetty tietoja vuoden 2019 elinolotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Vuoden 2019 tulo- ja elinolotutkimuksen I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain

	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Osite						
Palkansaajat 1	10 786	821	7,6	395	416	9
Palkansaajat 2	8 096	650	8,0	351	297	2
Palkansaajat 3	6 868	567	8,2	346	215	6
Palkansaajat 4	3 479	500	14,3	301	186	13
Yrittäjät 1	1 511	400	26,4	219	179	2
Yrittäjät 2	771	301	38,9	163	136	2
Maanviljelijät 1	568	200	35,2	134	61	5
Maanviljelijät 2	548	182	33,2	143	37	2
Eläkeläiset 1	7 951	500	6,2	305	197	28
Eläkeläiset 2	5 689	402	7,0	293	101	8
Muut 1	3 202	346	10,8	138	202	6
Muut 2	409	132	32,2	72	59	1
Yhteensä	49 879	5 000	10,0	2 860	2 056	84

Koko otoksen koosta, vastanneista, kadosta ja ylipeitosta on esitetty tietoja taulukossa 2. Vuonna 2019 otoskoko oli yhteensä 12 665 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 12 506 taloutta.

Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 41,8 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 14,0 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 9,9 prosenttia ja neljättä kertaa osallistuvien 7,1 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla

haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 22,9 prosenttia vuonna 2019. Vuoden 2019 elinolotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 9 646 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 23 164 henkilöä.

Taulukko 2. Tulo- ja elinolotutkimuksen vuoden 2019 otoskoko ja vastauskato

	Tutkimuskerta				
	Koko otos	1	2	3	4
Brutto-otos, kotitalouksia	12 665	5 000	2 887	2 469	2 309
Ylipeitto	159	84	26	25	24
Netto-otos	12 506	4 916	2 861	2 444	2 285
Kato	2 860	2 056	400	242	162
- Kieltäytyneitä	1 841	1 277	286	171	107
- Ei tavoitettu	842	659	87	55	41
- Muu syy	177	120	27	16	14
Hyväksytyjä	9 646	2 860	2 461	2 202	2 123
Nettokato, %	22,9	41,8	14,0	9,9	7,1

Taulukossa 3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain tutkimuksen ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 2009–2019. Vastauskatoprosentit on laskettu painottamattomista luvuista otostasolla. Vuonna 2019 vastauskato pieneni hieman edellisvuodesta.

Vastauskadon (yksikkökato) ohella tulosten laatuun vaikuttaa yksittäisiin haastattelukysymyksiin liittyvä eräkato. Vain otoshenkilöä (kohdehenkilö) koskevia subjektiivisia mielipidetietoja (terveys, koettu hyvinvointi) joita ei kerätä sijaisvastaajalta, ei korjata. Niiden julkaisemisessa käytetään erillispainoja, jotka ottavat eräkadon huomioon.

Taulukko 3. Nettokato (%) tulo- ja elinolotutkimuksen I paneelissa vuosina 2009–2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Palkansaajat 1	32,2	35,3	32,7	38,6	40,1	37,8	42,6	41,8	45,2	48,7	51,3
Palkansaajat 2	26,8	31,4	27,2	35,3	28,9	36,7	36,0	40,1	42,5	42,0	45,8
Palkansaajat 3	26,8	27,3	26,9	28,6	29,0	33,5	32,8	37,1	39,6	38,3	38,3
Palkansaajat 4	30,3	28,4	23,5	32,8	27,1	37,9	34,1	32,3	37,6	41,1	38,2
Yrittäjät 1	28,5	30,7	31,2	34,1	35,8	41,6	36,7	35,7	46,5	43,7	45,0
Yrittäjät 2	30,1	26,8	31,0	28,9	30,2	31,3	37,4	36,1	37,0	40,9	45,5
Maanviljelijät 1	16,1	21,7	17,7	21,7	22,2	24,7	22,7	26,8	27,7	27,3	31,3
Maanviljelijät 2	13,9	13,3	15,8	23,5	16,1	26,2	19,7	19,4	29,7	32,6	20,6
Eläkeläiset 1	27,3	29,9	24,7	35,7	30,4	35,0	35,3	34,6	36,2	43,9	35,4
Eläkeläiset 2	20,6	19,7	21,4	24,0	25,6	26,5	22,4	22,6	25,6	31,5	25,6
Muut 1	41,4	45,6	38,3	49,8	48,3	48,8	52,8	50,4	56,3	56,4	59,4
Muut 2	28,0	32,0	31,8	33,8	34,6	40,2	36,8	37,6	36,2	42,2	45,0
Ei verotuetta	66,7	56,8	71,7	71,7	71,4	65,1
Yhteensä	28,3	29,9	28,0	33,7	32,0	35,9	35,6	36,1	39,9	42,1	41,8

Elinolotilaston tuloslukuihin eli estimaatteihin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Tämän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja muuttujan arvojen vaihtelu otoksessa eli otosvarianssi. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset ovat sen vuoksi epävarmoja.

Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu lukumäärätietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 havaintoa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin estimaatille laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla.

Tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Taulukko 4. Köyhyys- tai syrjäytymisriski (%), luottamusvälit ja keskivirhe elinolotilastossa vuonna 2009–2018

	Köyhyys- tai syrjäytymisriski, %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
Vuosi				
2009	16,9	16,1	17,8	0,43
2010	17,0	16,1	17,8	0,43
2011	18,0	17,1	18,9	0,46
2012	17,2	16,4	18,0	0,43
2013	16,0	15,2	16,8	0,42
2014	17,3	16,4	18,2	0,45
2015	16,9	16,0	17,7	0,45
2016	16,6	15,8	17,5	0,44
2017	15,7	14,8	16,6	0,47
2018	16,4	15,5	17,3	0,48
2019	15,8	14,8	16,7	0,49

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Elinolotilastoa tehdään vuosittain. Viimeisimmät tilaston tarvitsemista rekisteriaineistoista ovat käytettävissä noin 11 kuukautta tilaston pääasiallisen viitevuoden päättymisen jälkeen. Tilaston ensimmäiset tiedot koskien erityisesti köyhyys- tai syrjäytymisriskiä sekä kotitalouksien itse kokemaa toimeentuloa julkaistaan noin 15 kuukautta pääasiallisen viitevuoden päättymisen jälkeen. Lisäksi kohdehenkilökohtaisia tietoja (etenkin terveyttä ja koettua hyvinvointia), kansainvälisiä vertailutietoja ja mahdollisia vuosittain vaihtuvia lisätietoja julkaistaan noin 17 kuukautta pääasiallisen viitevuoden päättymisen jälkeen. Tiedot toimitetaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille noin 15 kuukautta pääasiallisen viitevuoden päättymisen jälkeen. Eurostat julkaisee tiedot tietokannassaan joitakin päiviä aineiston saapumisen jälkeen.

Tietoja julkaistaan kahden eri viiteajankohdan mukaan, haastatteluajankohdan ja niitä edeltävän tulojen viitevuoden mukaan. Tulojen viitevuosi on tilaston pääasiallinen viitevuosi, ja siihen viittavat köyhyys- tai syrjäytymisriski-indikaattori ja sen osaindikaattorit sekä taulukoinneissa käytettävät luokitukset. Osaindikaattoreista pienituloisuus ja vajaatyöllisyys koskevat tulojen viitevuotta ja vakava aineellinen puute haastatteluajankohtaa, mutta yhdenmukaisuuden vuoksi tiedot julkaistaan koskien tulojen viitevuotta. Muut haastatteluissa kerätyt tiedot, kuten koettu terveys ja koettu hyvinvointi, julkaistaan haastatteluajankohdan mukaan.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Elinolotilaston tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Elinolot -sarjassa sähköisinä julkistuksina ja katsauksina, pdf-muodossa sekä StatFin-tietokantataulukoina. Tiedot löytyvät osoitteesta tilastokeskus.fi/til/eot/index.html.

Elinolotilaston tietoja on mahdollista saada käyttöön julkaisujen ja tietokantataulukoiden lisäksi maksullisina erityisselvityksinä sekä tutkimuskäyttöön käyttöluvanvaraisena anonymisoituna [mikroaineistona](#) Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden kautta.

Eurostat luovuttaa anonymisoituja EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) mikroaineistoja (EU-SILC Users' Database) tutkimuskäyttöön käyttöluvapahakemuksen perusteella. Eurostatin kautta hankittavassa aineistossa ovat mukana myös muiden EU-SILC-tutkimusta tekevien maiden aineistot, mutta tiedot tulevat

Eurostatin kautta saataville pidemmällä viipeellä kuin Tilastokeskuksesta. Lisätietoja tästä tutkimusaineistosta saa Eurostatin verkkosivuilta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Asumiskustannuskäsite

Asumiskustannuskäsitteessä noudatetaan EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) määritelmää. Tietoa käytetään kotitalouksien asumiskustannusten ja tulojen perusteella johdettavien tietojen kansainväliseen, vertailevaan tilastointiin (ks. [Eurostat](#)).

Tulokäsite

Elinolotilaston käyttämissä tulopohjaisissa luokituksissa pääasiallisena tulokäsitteenä on tulonjakotilaston käyttämä *käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot)*, joka on pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta sama kuin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsite. Tulokäsitteestä ja muista tulotiedoista ks. tulonjakotilaston laatuseloste.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Elinolotilasto pohjautuu samaan otosaineistoon kuin tulonjakotilastossa julkaistavat otospohjaiset tiedot ja kotitalouksien varallisuus -tilaston tiedot. Elinolotilaston, tulonjakotilaston ja kotitalouksien varallisuus -tilaston tiedot ovat siis yhdenmukaiset, esimerkiksi käytetyt luokitukset (mm. tuloluokitus) ovat samat kummassakin tilastossa.

Koska joitakin elinolotietoja kerätään henkilötasolla vain yhdeltä kotitalouden jäseneltä, on näiden tietojen käyttöä varten muodostettu erillispainot. Julkaistaessa tietoja, joita kysytään haastattelemalla vain yhtä kotitalouden jäsentä ilman sijaisvastaajamahdollisuutta, käytetään lisäksi erillispainoja, joissa huomioidaan mahdollinen eräkato. Näiden erillispainojen kalibrointi on pidetty peruspainotukseen verrattuna mahdollisimman samankaltaisina, mutta painotusteknisistä syistä täyteen yhdenmukaisuuteen ei voida päästä. Tämän vuoksi myös painojen tuottamissa väestöryhmittäisissä jakaumissa, esimerkiksi henkilöiden sosioekonomisessa asemassa, voi olla eroja käytetystä painosta riippuen.

Lisätietoja

Kaisa-Mari Okkonen 029 551 3408

Vastaava tilastojohtaja:

Jari Tarkoma

Marie Reijo 029 551 2547

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Elinolotilasto 2019, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2669-8854 (pdf)